

Posudek oponentky bakalářské práce

Mirjam Potočková, *Pražský manifest Thomase Müntzera. Pokus o dobové zařazení a rozbor reformačního dokumentu*, Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta, Katedra církevních dějin, vedoucí práce Ota Halama, Th.D., Praha 2017, 69 stran.

Mirjam Potočková si pro svou bakalářskou práci zvolila nesnadný úkol, a to sice téma tzv. Pražského manifestu, jež sepsal německý kontroverzní myslitel a reformátor Thomas Müntzer při svém pobytu v Praze roku 1521. Hlavní náplní předkládané bakalářské práce je rozbor jedné z německy sepsaných verzí tohoto manifestu, autorka ovšem přihlíží i k dalším třem zachovaným podobám tohoto textu: ještě jedné německé, latinské verzi a nedokončenému českému překladu. Zde se naskýtá otázka, zda důkladnější komparace zachovaných verzí neskýtá potenciál k určení okruhu, respektive okruhů recipientů tohoto textu. Aby Mirjam Potočková své téma náležitě uvedla, zasazuje Pražský manifest do kontextu nejen Müntzerova života a dalších spisů, ale představuje rovněž náboženskou situaci v Čechách ve dvacátých letech 16. století, tedy v době Müntzerova pobytu v Praze. To považuji za velmi vhodné, neboť téma je tak ukotveno v konkrétních souřadnicích a získává pevnější základnu. V těchto částech je ale autorka možná až příliš stručná, bylo by možno pojednat širěji teologická východiska děl Thomase Müntzera, jeho vztah k dominantní reformní teologii v Říši či zasadit jeho myšlení do souvislosti s pozdně středověkými utopistickými a apokalyptickými vizemi. Důležitou součástí práce je rovněž příloha, jež zahrnuje český překlad analyzované německé verze manifestu, označované v textu písmenem B. Autorka sama označuje svůj překlad za pracovní a jazykově neuhlazený. Při složitosti předlohy je třeba její překladatelské úsilí vyzdvihnout a ocenit.

Výsledky své práce autorka představuje ve čtyřech hlavních, dobře organizovaných textových oddílech. První je věnován životu a dílu Thomase Müntzera, druhý přehledově nastiňuje náboženskou situaci v Čechách, třetí je věnován nejen podobě a dochování, jednotlivých verzí textu, ale rovněž možným recipientům Pražského manifestu. Zde se autorka zcela opírá o dosavadní bádání. Rezignuje tak na bádání tímto směrem a možná až příliš skromně se neuchyluje k vyjádření vlastního názoru a nechává tak zcela stěžejní otázku po zamýšleném publiku Müntzerova Pražského manifestu nezodpovězenou. Poslední a pro práci zásadní

oddíl zahrnuje rozbor textu a analýzu předem vybraných teologických a eklesiologických pojmů a kategorií, s nimiž Müntzer v manifestu pracoval. Při zpracování tématu se autorka opírala především o dostupnou českou sekundární literaturu, je ale třeba vyzdvihnout, že čerpala i z literatury německé. Jak sama poctivě přiznává, je si vědomá, že moderní bádání postoupilo v mnoha ohledech dál, ale příslušnou literaturu neměla autorka k dispozici. Zde bych podotkla, že rozšířené práce o některé tituly, jež by téma zasadily do širšího kontextu uvažování, by tématu přeci jen prospělo. Jako příklad uvedme již klasickou práci Roberta E. Lerner *The Heresy of the Free Spirit in the Later Middle Ages* či některé studie a texty pojednávající pozdně středověké a raně novověké apokalyptické myšlení, které je pro Müntzerovo myšlení zásadní kategorií.

Jak bylo již zmíněno, hlavní tíha práce spočívá v oddíle, jenž po kontextuálním úvodu přináší rozbor textu Pražského manifestu. Zde se autorka na základě vlastního překladu zaměřuje především na rozbor delší ze dvou německy sepsaných verzí. Sleduje a analyzuje přitom několik témat a pojmů, resp. toho, jak s nimi Thomas Müntzer ve svém textu zacházel. Pro myšlení německého nonkonformisty je klíčové zejména učení o živém slovu Božím, kterému Mirjam Potočková věnuje zaslouženou pozornost a spatřuje v něm i jeden ze základů Müntzerovy kritiky kněžstva. Jako jednu z inspiračních linií zde uvádí „mystické učení o vnitřním slovu a působení Ducha svatého“, aniž by ale svou úvahu dále specifikovala, čímž nechává čtenáře stát na půl cesty. Doklad o konkrétní příklady a texty by tu byl velmi žádoucí. V analýze Müntzerova zacházení s pojmem živého Božího slova se autorka opírá zejména o německy psanou literaturu, vlastní teze a interpretace pak uvádí až s úsměvnou skromností. Poznámka o absenci konkrétních dokladů pro ovlivnění mystickými texty platí i pro další část, věnovanou působení Ducha svatého, stejně jako pro závěrečný pododdíl pojednávající řád věcí. V části, jež je zaměřená na víru, Mirjam Potočková velmi správně podtrhuje nezbytnost utrpení ve smyslu následování Krista, jenž bylo pro Thomase Müntzera jedním ze základních konceptů. Část věnovaná vymezení církve působí trochu myšlenkově neuspořádaně, v tom se ale do velké míry odráží charakter samotného textu Pražského manifestu. Součástí tohoto výkladu je i Müntzerova vize nové apoštolské církve naplněné Duchem svatým. Právě tento motiv by bylo nadmíru vhodné pojednat v kontextu středověkých svatodušních hnutí a millenaristických utopií. To platí i pro oddíl věnovaný

konci časů a apokalyptickým rysům, resp. konceptům v Müntzerově myšlení, jež dodávají celému textu, přinejmenším v jeho analyzované verzi, určující rámec.

Nastíněná možná doplnění či upřesnění, jež tvoří takřka povinnou součást oponentského posudku, navrhuji jako témata pro diskusi během obhajoby. Nutno konstatovat, že nekazí dobrý dojem, který práce přes drobné problémy celkově vzbuzuje. Mirjam Potočková se vyrovnala nejen s jazykovými, ale i s myšlenkovými záludnostmi zvoleného pramene. To ji umožnilo obohatit dosavadní bádání na tomto poli o nové impulzy, které bude moci v budoucnu dále rozvíjet.

Bakalářskou práci Mirjam Potočkové považuji za zdařilou, konstatuji, že splňuje všechny požadavky kladené na tento typ kvalifikační práce a doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji ji pro tuto chvíli klasifikovat jako výbornou až velmi dobrou.

V Praze dne 6. června 2017

Pavlína Cermanová, Ph.D.